

FRUSTUNABYGDEN

Årgång 18. 2017

Frustuna Hembygdsförening

Styrelse 2017:

Ordförande Torgny Nilsson, 0158-14329, 070-8160527,
tolle.nilsson@gmail.com

Vice ordförande Anette Sjöberg, 0158-12043, 076-0766788,
domvalla@telia.com

Sekreterare Gunilla Pettersson, 0158-26012, 0730-530491,
gunilla.smedsta.gnesta@telia.com

Kassör Ulf Dahlberg, 0158-12440, 070-5772440,
ulfdahlberg@live.se

Övriga ledamöter:

Bertil Ekstrand, 0158-26023, 0730-288398, bertil.broliden@gmail.com

Sven Leindahl, 0158-10620, 070-0380423, sven.leindahl@hotmail.com

Sten Eriksson, 0158-10304, 0736-869483, sten.r.eriksson@bredband.net

Britt Karlsson, 0158-10931, 070-5885448

suppl. Anders Arman 070-4308872, anders@arman.se

Arbetsgrupper, sammankallande:

Gårdsgrupp Torgny Nilsson (se ovan)

Skolgrupp Gunilla Pettersson (se ovan)

Programgrupp styrelsen

Museigrupp Sven Leindahl (se ovan)

Kulturminnesgrupp Sören Karlåker, 0700-626575,
soren.karlaker@telia.com

Lotterigrupp Ing-Marie Andersson, 0158-13312,
ing-marie.andersson@svenskakyrkan.se

Butiksgrupp Ulla-Beth Frisk, 0158-10927

Fastighetsgrupp Bertil Ekstrand (se ovan)

Frustunabygden ges ut en gång om året och speglar liv och händelser i vår hembygd förr och nu. Ansvarig utgivare är ordförande Torgny Nilsson och redaktör är Margareta Elg, 070-2558184, margareta.elg@mbox200.tele2.se. I redaktionskommittén ingår Anna-Lena Bergström och Sten Eriksson.

ISSN 1650-7886

Innehåll

	Sidan
Förord och ordförande har ordet	2
Verksamheten 2017	3
Arbetsgruppernas verksamhet	8
Prel. program 2018	9
Gnestarevyn – en del av vårt kulturliv	10
Torpet Holmsjönäs	18
Torpet Magsjönäs – gömt, glömt och förändrat	23
Ruinkullen vid Sigtuna	26
Karl Albert Blomqvist och Frustunamarschen	31
Ett eget hem i Dalen	34
Kända profiler ur Gnestas historia	38
Historiska kartor i Frustuna	40
Min uppväxt i Frustuna på 1940-talet	42
Det hände i Gnesta år 2017	45
Visning av hembygdsgården, hyr lokal	omslagets insida

Stöd din hembygd och bli medlem i hembygdsföreningen. Det kostar 200:- per år och då får du också denna skrift.

Sätt in summan på bankgiro 852-5669 (Frustuna Hembygdsförening) och ange namn, adress och e-postadress.

Vill du delta i någon av arbetsgrupperna så kontakta sammankallande (se föregående sida).

Ta del av föreningens aktiviteter via www.hembygd.se/frustuna eller Facebook (**Frustuna hembygdsgård**, Offentlig grupp).

Förord

Sten Eriksson har nu lämnat över stafettpippen som redaktör och jag tackar föreningen för förtroendet. Innehållsmässigt kommer det inte att innebära några stora förändringar. Utseendemässigt lite grann.

Gnesta kommun har fyllt 25 år och revysällskapet har skildrat dessa år på sitt eget vis. Det berättar Gnestas revypappa Bengt Landin om och utlovar en längre historik i annat sammanhang.

Hugo Montgomery tar sig an ruinkullen vid Sigtuna och bekräftar att vi har en historisk förklaring och inte en myt om ett kloster.

De som brukar besöka spelmansstämman känner igen Frustuna-marschen som Sten Eriksson har letat efter rötterna till.

Torpgruppen har varit flitig och nu berättar Sören Karlåker om Holmsjönäs där han har hittat sina egna rötter, och Claes-Erik Bjällerud återser Magsjönäs igen efter 50 år och träffar på andra slags rötter.

Förra årets artikeldebutant Bengt Nyström berättar om sin uppväxt vid Stjärnsnäs på 1940-talet och sitt möte med en upptäcktsresande som väl måste ha varit Sten Bergman.

I början på 1950-talet kunde man få förmånliga lån för att bygga sin bostad i Dalen. Här berättar några som var med om hur det gick till och hur det blev. Vad hände sedan?

Om några kända profiler från förr har jag själv letat fram fakta. Många minns men ibland minns man olika. Hittar du fel så hör av dig.

Margareta Elg

Ordförande har ordet

Under 2017 har vi genomfört vårt preliminära program. Detta år har vi haft en lördagsträff.

På valborg, nationaldagen, midsommarafton, och i hembygdsveckan och på Gnesta-Kalledagen hade vi många besökare. På nationaldagen var det Sten Eriksson som fick uppdraget att vara fanbärare när vi promenerade från Strömmentorget med pompa och ståt upp till hembygdsgården. Ett stort tack till alla som har varit med och jobbat med hembygdsgården under 2017.

Torgny Nilsson

Verksamheten 2017

Foton Leif Lindroth

Söndag 5 mars var det årsmöte.

Gunilla Pettersson var sekreterare
och Jan Ancker mötesordförande.

Lördag 22 april var det dags för minirevy "Vi flytta till landet", med Bengt Landin, Sture Nilsson, Jenny Wolf och Billy Karlsson.

Söndag 23 april var det städdag på hembygdsgården.

Söndag 30 april. Valborgsmässofirande med vårtal av Hans Persson, musik av stråkar från Kulturskolan och sång av PRO-kören. Vi tände en minibrasa.

Tisdag 6 juni Nationaldagsfirandet startade med marsch från Strömmentorget med fanor och trummor mot Frustuna Hembygdsgård. Där spelade Torgny Nilsson. Dagens högtidstalare var Sune Engström från Gnesta Lions club.

Scouterna tågar in vid hembygdsgården.

Dags för nationalsången

Carina Nilsson, Gnestas kultursamordnare, överlämnar en gåva till en nyinflyttad.

Järna-Turinge folkdansgille gjorde en stilfull dansuppvisning.

Carina Nilsson höll ett välkomnande tal till alla nyinflyttade. Järna-Turinge folkdansgille gjorde en stilfull dansuppvisning och en grupp elever från Gnestas kulturskola spelade. Man kunde besöka Gnesta-Kallemuséet, dricka kaffe och äta "Nationaldagsbakelse". Firandet hade samlat mellan 400 och 500 personer.

Fredag 23 juni. Traditionellt midsommarfirande. Man hjälptes åt med att klä och resa midsommarstången. Det fanns fiskdamm för barnen, sång och musik, lottförsäljning, kaffeservering och barndansuppvisning. Åsa Jacobsson ledde dansen kring stången. Ca 300 personer firade midsommar på tunet.

Gnesta hembygdsvecka

Fredagen den 7 juli. 57:ans durspelare spelade till kaffet.

Lördagen den 8 juli. Tolles enmansorkester spelade från scenen.

Söndagen den 9 juli. Gnesta-Kalldag. Bengt Landin kåserade om Gnesta-Kalle och hans liv till musik av Billy me' Skogsundarna.

Gnesta Lions Club invigde en minnessten över Gnesta-Kalle.

Måndagen den 10 juli. Folke Persson, Veikko Sampala och Jan Ancker spelade durspel, munspel och gitarr.

Tisdagen den 11 juli. Spelmanslaget Nyckelknippan. Gruppen Grågylling spelade.

Onsdagen den 12 juli. Familjen Linander underhöll till kaffet.

Torsdagen den 13 juli. Siv och Kjell Ternström samt Rickard Nilsson spelade dragspel, gitarr och bas.

Lördag 23 september och 30 september. Föreställningen "Gnesta-Kalle, en berättelse i ord, bild och toner" gavs på Elektron med h-emb-ygdsföreningen som arrangör.

Lördag 21 oktober. Berättarträff på Elektron tillsammans med Gnesta kommun och Gnesta filmstudio.

Lördag 11 november Lördagsträff. Familjen Linander spelade och sjöng.

Arbetsgruppernas verksamhet för 2017

Butiksgruppen

Birgit Westerberg och jag turades om att stå i vår lilla museihandel och det är trivsamt. Det var som vanligt öppet på nationaldagen, under midsommarfirandet och hembygdsveckan. Vi sålde vykort, EP-skivor med Gnesta-Kalle och lotter till en omtyckt Tord Nygren-tavla. Visning av det inre rummet med saker från Bertil Gustafssons fröhandel och böcker och omslag från den skicklige bokbindaren Stig Wärmling och bokbinderiet i Mosebacke. Det är alltid uppskattat när vi berättar det vi vet om dessa och andra gamla Gnestaföretag.

Ulla-Beth Frisk

Kulturminnesgruppen

Gruppen bestod av Ingrid Waldau, Eric Ericsson, Christer Lexell, Lars-Erik Thofelt och Sören Karlåker. Vi har besökt ett antal torpgrunder och uppdaterat befintliga skyltar. Genom Sveriges Hembygdsförbunds system Bygdeband har vi även fortsatt arbetet med att göra informationen sökbar på nätet. Här finns stora möjligheter att sprida information i form av text, bilder, kartor m.m. Är du intresserad att vara med i det här intressanta arbetet hör av dig till mig.

Sören Karlåker

Museigruppen

I gruppen ingår Sven Leindahl, Kerstin Sörblad och Ingrid Gustavsson. Gruppen har haft 30 sammankomster under året och har mottagit en del gamla foton av personer och från Gnesta. Dessa har vi diariefört och lagrat i föreningens dator. Alla medlemmar som är intresserade av deltaga i arbetet kan höra av sig. Det är ett spännande arbete att ta hand om gamla foton och att försöka sätta in dem i sina sammanhang. Gruppen träffas på onsdagar mellan kl. 10 och 13 på hembygdsgården.

Sven Leindahl

Lotterigruppen

Lotterier har sålts vid evenemangen på hembygdsgården, färdigköpta tombolalotterier, 21-lotter och en fiskdamm vid midsommar .

Ing-Marie Andersson

Gårdsgruppen

Säsongen började med städdag den 23 april. Detta år kapades syrenhäcken vid Gnesta-Kallemuseet och vid granhäcken. Vi toppade och ansade granhäcken samt rensade i bersån. Gräsmattan klipptes av Peter som har gjort ett alldeles utmärkt jobb. Trapporna till parstugan och affären har bytts ut, bänkar har ställts ut till de olika evenemangen som har varit på hembygdsgården. Tack till alla som bidragit till att göra fint och snyggt på vår hembygdsgård, väl mött 2018.

Torgny Nilsson

Föreningens preliminära program för 2018

Söndag 4 mars Hembygdsföreningens årsmöte kl 14.

Lördag 21 april Minirevy kl 13.

Söndag 22 april Städdag hembygdsgården kl 10.

Måndag 30 april Valborgsmässofirande kl 19.

Onsdag 6 juni Nationaldagsfirande kl 13.

Fredag 22 juni Midsommarfirande kl 13.

Fredag 6 juli – torsdag 12 juli Gnesta hembygdsvecka.

Varje dag öppet med servering och loppis kl 10-16, musik kl 14.

Söndag 8 juli Gnesta-Kalledag.

Lördag 22 september Städdag på hembygdsgården kl 10.

Lördag 6 oktober Lördagsträff.

Lördag 10 november Lördagsträff.

Reservation för ändringar

Gnestarevyn – en del av vårt kulturliv

Styvt jobbat,
Gnestarevyn!

Av Bengt Landin, arkivfoton

När Elektron invigdes 1960 spelades där upp en slagkraftig invigningskabaret. Om detta rapporterade Södermanlands Nyheter. Kurt E. Larsson var primus motor. Han blev sedan en av de tongivande i Gnestas kommunpolitik. Dessförinnan hade Gnesta-Kalle och hans kamrater spelat revy i gamla Folkets Hus. Om detta berättar de häften, som Gnesta dokumentationsgrupp gett ut. 1990 började en trio uppe i Gåsingeskogen smida planer på en ny Gnestarevy. Året därpå var det premiärdags.

Jag var en av de nya revyoptimisterna. Vid Skottvångs Gruva hade vi guidat våra besökare genom att dramatisera traktens historia. I gänget fanns bland andra krögarparet Eva Serrander och Kristian Brandt samt undertecknad. Vi beslöt oss för att drabba vår nya kommun med en revy. Mycket krävdes för att projektet skulle bli verklighet. Först och främst aktörer. Eva Serrander utsågs till producent. Kristian Brandt blev regissör. Texterna föll på min lott. Truppen med oss tre tappra optimister hade till premiären vuxit till femtiotre personer! Hur var detta möjligt? Mina planer är att så småningom skriva Gnesta Revysällskaps historia och då försöka få med det mesta som hänt under revyåren.

Körsång, kapell och bondkomik

En kör och en danstrupp blev avgörande för att Skottvångsgängets planer kunde bli verklighet. Under flera år hade folk från Laxnetrakten och Gnesta sjungit tillsammans i Klemmingekören. Jag anade att om vissa av melodierna i körens repertoar försågs med ny text skulle de bli utmärkta revylåtar. "På Frösjöstranden" var en typisk sådan. Kören inbjöds därför att förvandla sig till en sänggrupp för revybruk. Nu hade vi alltså en kärntrupp sångare med låtar som sjöngs vackert i stämmor. Körledaren Elisabeth Lundberg-Karlsson åtog sig att från sin flygelposition kompa såväl kör som solister. Orkestern var en ren gnestaprodukt: förutom Elisabeth bestod den av Rolf Lindholm, Göran Eklund, Leif Brixmark och Markus Andersson.

Sive Karlsson,
"Skymmerdalar'n", om-
ges av ensemblen.

Självklart var jag glad över att kunna rekrytera en rad gamla elever från Skeppsta skola till ensemblen. Några av dem tillhörde min familj. En del trodde nog att det var mer kommendering än rekrytering. Sen lyckades jag värva en person, som betytt mycket för mig i min nya sörmländska hembygd. Sive Karlssons komiska talanger var kända. Men att hans gestaltning av bygdeoriginalet "Skymmerdalar'n" skulle göra sådan succé anade jag nog inte. Hans bondkomik blev ett ståupppnummer av högsta klass.

Aktörer och dansare

Åter till Gnesta. I samhället försökte jag engagera scenfolk, sångare och aktörer. Där fanns två fina sångerskor: Anna Frisäter och Linda Östh. Båda enrollerades. I våra egna led fanns Lars Dillström. Mats Hammarlöf backade tyvärr ur men 1992 hoppade han på revyåget och har sedan dess varit tongivande. Sen 2016 är han Revysällskapets ordförande. Från Björnlunda hämtades Anna-Greta "Pyret" Ericson. Så fick jag tips om en arbetsterapeut på Gnesta Vårdcentral med intresse för humorterapi. Hon tillfrågades självklart. Kerstin Grönborg – nu Nordefors – blev en populär aktör. Dessutom blev hon sällskapets fleråriga kassör. Hon avlöstes sedan som kassör av "Irre" Andersson.

Benita Ekberg och Kerstin
Nordefors, foto Gertrud
Hermelin

Kerstin var också duktig sömmerska. Upp på tiljorna följde hennes pigga dotter Karoline Ericson. Hon fick en medaktör i Mattias Albers, perfekt för vår lokalrevy. Karoline och Mattias bildade tillsammans med Björn Kvarnmalm, Henning och Erik Landin och Jenny Landin Wolf "juniorlaget". Till samma årgång hörde Fredrik Gustavsson, som vid sidan av Gnestarevyn sedan blev en drivande kraft även i Nyköpingsrevyn. På tal

om familj så agerade även min fru Kerstin några år på revysscenen. Hon blev därefter till stor hjälp med allehanda sysslor, inte minst korrekturläsning!

På seniorlistan stod inte oväntat Kalle Lidström. Som lärare på Frejaskolan var han kändis i samhället. Han var flera år flitig aktör och fanns med i första årets stora hit.

Den handlade om gänget från Gåsingskogen: "Det kan vi göra själva". Kalle Lidström tycktes trots sitt norrländska påbrå fast rotad i Gnesta. Förvånade blev vi när han plötsligt tog farväl av Gnesta. Kärleken till en sångmö söderöver drog starkare än Gnestarevyns tiljor. Kalles pigga kollega Bibbi Wallentin blev en av våra mesta aktörer. Även sångstärke Sture Nilsson hade lärarbakgrund. Mångsidiga Benita Ekberg gjorde tidigt entré i ensemblen. Och jag vågar påstå att Kjelle Brolin väl fyllde tomrummet efter Kalle Lidström. Vårt anspråkslösa programhäfte från 1991 minner om det trägna jobbet med första årets dekor. Arbetet leddes av Gisela Tingström på Norrtuna. I det då tomma "slottet" skapades kulisser och rekvisita.

Kalle Lidström,
foto Gertrud
Hermelin

Kjell, Benita och Bengt

En avgörande impuls att våga satsa på ett revyprojekt hade jag faktiskt fått innan revyidéerna vid Skottvång kom i dagen. Denna impuls hade framkallats av ett häftigt dansgäng, som en afton bjöd på kabaret. Det var på Elektron. En härlig show var det som "Smedstafflickorna" presenterade. Truppen visade upp en rad ytterst väl-repeterade nummer.

Foto Gertrud Hermelin

Äntligen premiär

Jag presenterade omedelbart mina revyidéer för danstruppen. Redan deras show hade ju varit en halv revy. På bilden i första årets programblad finns elva dansare. Truppen gjorde succé i revyn. Till dansgänget anslöt sig nästa år en tjej, som skulle bli viktig i den framtida revyverksamheten. Eva Lysell har sen

dess inte bara dansat och agerat. Hon har funnits med i sällskapet styrelse och under flera år varit ordförande.

På tekniksidan kunde jag inte bidra med personal. Kristian fick lösa de problemen. Han hade kontakter med en nybliven grammisvinnare, skivproducenten Dan "Don Quijote" Sundqvist. Denne tog hand om ljudet. Ljussättaren skulle följa oss flera år. Anders "Shorty" Larsson var känd från privatteatrarna i stan. Två riktiga proffs alltså. När dessa herrars utrustning kördes fram per lastbil fick jag en smärre chock. Vad hade vi gett oss in på? Min egen utrustning bestod av reseskrivmaskin och fem flaskor tippex. Och i bakfickan några inköpta texter. Var denna mastodontutrustning nödvändig för en lokalrevy? Men revy blev det. Tippexens saga är all. Sen kom datorn. Texterna står idag en skrivargrupp för. 2018 års revy blev av olika orsaker vilande. Här följer namnen på de revyproduktioner vi producerat.

Revytitlar under 25 år

Hjälp mig ur rondellen! Regi Kristian Brandt.

Vi fick vår premiärrondell. Där blev vi fast direkt. (91)

Nicopia adieu! Regi Kristian Brandt.

Vi sa "adieu" till Nyköping och stack iväg helt fräckt. (92)

Varför skylla på vägverket när dom inte har skylt på Gnesta? Regi Kristian Brandt.

Jo, det var svårt att hitta oss, för hit fanns ingen skylt.

För den som sökte Gnesta, så var det helt förkylt. (93)

Lite Grand Hotell. Regi Anders Alnemark.

Hotellet i vårt Gnesta, där vi haft fest ibland,

det krymptes och fick namnet "Lite Grand".
 Och nu är krogen åter – det såg jag nyss – "for sale".
 Kanhända att vi träffas där på sushi någon helg. (94)

Kul tur i Gnesta. Regi Anders Alnemark.
 Den nämnd uti kommunen, som skötte vår kultur,
 blev skippad av de styrande – och vår revy blev sur. (95)

Gnesta – mer än Järna! Regi Anders Alnemark.
 Vi ville i vår högfärd vår gräns mot grannen värna
 och sa att Gnestabyn var mera värd än Järna. (96)

Eld i Bergner! Regi Torbjörn Karreskog.
 Sen blev det politikrubrik det tycks som Bergner brinner!
 Ett kommunalråd gällde det som ganska snart försvinner. (97)

S:t Bernhards koppel. Regi Torbjörn Karreskog.
 Vårt nästa råd, Kjell Bernhardsson, så gärna vi oss minner.
 På rådens avbytarebänk vi Kjell ej längre finner. (98)

Vi kryssade fel. Regi Torbjörn Karreskog.
 Nu kunde man få kryssa i kommunala valet,
 och säkert tyckte många att kryssandet var galet. (99)

Va va de vi sa? Vad hade vi nu sagt under alla dessa år?
 Att sammanfatta svaret – den uppgiften är svår.
 Men jobbet hade varit kärt – det var vårt Gnesta värt. (00)

Buss på dom! Regi Torbjörn Karreskog.
 Det gällde självklart bussarna, som mera sällan kom
 – och kom dom gavs dom ofta namnet Onkel T(t)om. (01)

Hoppa av i Gnesta! Regi Torbjörn Karreskog.
 Att styra vårt Gnesta är självklart inte lätt
 – på många kommunalråd så hade det satts sprätt. (02)

Tack för att ni väntar! Regi Torbjörn Karreskog.
 Det tacket gick till väntande på pendeltågsperrong
 – där många stått och frusit och väntan blivit lång. (03)

Cirkustomtens första jul. Regi Torbjörn Karreskog.
 Nu började här byggas, vi fick ett höghus blått
 – sen dess det blivit flera – vid Frösjön byggs det flott. (04)

Vi äro 10 000. Regi Torbjörn Karreskog.

Vi hade blivit många uti vår Gnestaort
ja, till och med vårt Laxne tycks växa ganska fort.
Där byggdes det en skola med präktig idrottshall.
Nu står den tom och öde – ett ganska sorgligt fall. (05)

Ur spår i Gnesta! Regi Mats Hedlund.

Här halkade vår scenshow en aning uppå sné
för detta år så gav vi oss ut på en turné.
I Wattringsborg och Gryt var våra planer att
vår Gnestacabaret skulle locka fram ett skratt. (06)

Gräv där du går! Regi Mats Hedlund.

Allt grävande i Gnesta viss uppmärksamhet väcker
– men vem i orten kan rå för att rören alltid läcker? (07)

Halltjall och trängselsport. Regi Magnus Reinfeldt.

Om trängseln på arenor sjöng vi nästa år.
Kanhända är det därför en ny hall snart vi får. (08)

Spex in the City. Regi Magnus Reinfeldt.

Är nåt vi måste ha. (09)

Gnestarevyn 2.0. Regi Marcus Höök.

Och sen vi uppgradera oss – 2 komma 0 blev bra. (10)

Gräslig konst och konstigt gräs. Regi Marcus Höök.

Så lät vi tjugo elva. (11)

År tjugo tolv vi ställde in – vi fattar det knappt själva. (12)

Men med showen ***Viva Gnesta!*** Regi Petronella Lindén,
så fick vi åter skjuss. (13)

Tid för avgång. Regi Petronella Lindén.

Och (14) blev det mera gnäll på pendel och på buss.

År femton försvann stolarna uti ett enda fläng. (15).

Var är vargen? Regi Petronella Lindén.

Men (16) satsade trots detta vårat gäng. Med föresats att bota vår kassa
som var karg,

så blev det detta år revy om varg.

Och nu har showen *Satan i gatan*, regi Petronella Lindén, haft premiär.

Vi träffades väl där! (17)

Samhällskritik och buskis

Många åsikter om våra produktioner har jag fått mig till livs under åren. Berömmet har helt klart dominerat. Men naturligtvis har våra ca 700 nummer haft varierande kvalitet. I några brev – självklart anonyma – har vår revy dömts ut. I dessa brev har jag dock spårat ett stänk av avundsjuka – skrivna av personer som velat starta revy, men inte kommit sig för. Lite deppig av anonym kritik har jag ibland blivit. Men när jag sett de 330 platserna på Elektron gång på gång fyllas, har jag repat mod igen. En enda politiker har sagt sig skämmas. Om det var över sig själv eller revyn framgick inte. Vi har försökt vara hyggligt elaka. Något som det ibland internt skojats med, är längden på våra första revyer. Jo, den första var lång. Vi hade glömt räkna in att applåderna skulle ta sån tid. Sen dess har jag ofta frågat genrepsspubliken: "Tyckte ni att revyn var för lång?" "Nej du, betalar man inträde ska man ha valuta för pengarna", har varit ett vanligt svar. Den kortaste föreställningen var faktiskt den fjärde, "Lite grand hotell". "För kort", sa många. Så nästa år förlängde vi.

Uttalandet "detta var den bästa revyn hittills" är också nåt man hört några gånger. Hur mäter man sånt? Antal skratt? Antal elakheter? Högt tempo? Gapskratten var nog fler förr. På vissa videoinspelningar verkar det som man garvat konstant. Sketcher som "Kockarna Bruse" och "Krut-

Einar" drog ner skrattsalvor. Fast buskis tilltalar inte alla. Att tempot med åren höjts är sant. Men i alla revyer har aktörer haft så kallade tokbyten. Snabba scenväxlingar har repats intensivt. Nån tyckte sig minnas att vi förr drog ridå mellan numren. Jo, mellanridå förekom. Bakom den byggdes både kolmila och cirkusbur. Scenarbetarna hade ofta ett sjå. Självklart var det knepigt att – som år 1991 – regissera en ensemble på 53 aktörer. Men många scener blev i gengäld pampiga med stor kör, tjusig balett och många pigga aktörer.

Inte bara för ros skull

Till sist två förhoppningar, som för mig var viktiga: att revyn skulle bli av betydelse för Gnestas kulturliv. Och att den skulle betyda något för de medverkande. Att se människor utvecklas var för mig som gammal pedagog viktigt. Det har förhoppningsvis våra aktörer fått göra. Vi har haft duktiga regissörer och koreografer. Samarbetet med koreografen Charlie Rivel J:r var lite märkligt! De senaste åren har Nella Lindén svarat för både regi och koreografi. Med hjälp av Karin Ericson Back har vi lagt stor vikt vid sånginstudering. Två verkliga proffs från vårt eget Gnesta. Sánt känns fint. Trots att det handlar om lokalrevy ställs det höga krav på aktörer. Kvalité är ett honnørsord. Det levererade verkligen den slimmade ensemblen i vår senaste produktion. I våra programblad finner man att iallles 188 personer under åren varit aktiva på olika poster i våra produktioner. En mångkunnig eldsjäl har Jesper Hammarlund varit. Flera lokala konstnärer har stått för scenografin. Tord Nygrens affischer blev flera år en konstform för sig. Revyn har verkligen engagerat. 2017 års ensemble med Per Bormark, Anne Jonsson, Mats Hammarlöf, Jenny Wolf, Carina Nilsson, Henning Landin, Benita Ekberg förde med den äran revytraditionen vidare. År 2018 blev revyn vilande.

Mina bästa revyminnen: En dag under vår spelperiod premiäråret 1991 kom jag till Bokhandeln. Där såldes biljetter. Jag fick se en kö, som räckte runt gathörnet vid nuvarande Kolgrillen. Då var det köprusch! Jubileumsåret 2015 intervjuades jag av Eva Lysell i ett av våra nummer om mina revyminnen. Mitt under intervjun trollade hon på scenen fram en fräsch balettrupp: hela härliga dansgänget från premiären 1991. Då trodde jag att jag drömde!

Torpet Holmsjönäs

Av Sören Karlåker

Där är gläntan där torpet låg. Vi hade gått några kilometer hemifrån på allt mindre vägar och till sist bara en stig. Familjen var på utflykt och vi hade kommit till ett ställe som hette Holmsjönäs som låg på Hållstaskogen. Mina föräldrar berättade att här bodde min morfar Hjalmar när han var barn. Väl framme såg vi grundstenar där huset legat, en hög med tegel där spismuren och skorstenen stått och en bit ifrån syntes syrener, pärlhyacinter, krusbärsbuskar och förväxta fruktträd. Jag minns att jag funderade hur någon kunde bo här. Så långt från allting. Mitt ute i skogen. Hur levde de?

Utdrag ur Häradskartan
från ca 1900

Äppelträd som fortfarande ger frukt efter mer än 120 år.

Vilka människor har bott här mer än morfar som liten?

När jag nu mer än 60 år senare sitter vid bänkar och bord som vi i Frustuna Hembygdsförenings torpgrupp har snickrat ihop vid torpet kan jag konstatera att just på tunet är mycket sig likt. Visserligen har ett av fruktträden dukat under, granarna nära husgrunden växt sig jättestora men ett äppelträd ger fortfarande frukt och syrenbuskarna står kvar. Måste hit i vår och se om de blommar.

En kulle med en skylt visar var murstocken stod.

Men en bit ifrån har mycket förändrats. Nära torpet har ett sommarstugeområde växt upp med ca 200 fastigheter och intill torpet finns nu en ny väg för timmertransporter.

För att få reda på lite mer om torpet har jag studerat husförhörlängder, gamla lantmäterikartor och olika skrifter.

Enligt kyrkböckerna kom torpet till mellan 1795 och 1801. Torpet var sen i drift fram till 1895 och här levde fyra torparfamiljer sina liv.

1801-35 (34 år)

Torparen Anders Gabrielsson, född 1774, och hustrun Anna Greta Andersdotter, född 1778, flyttar hit 1801 från Kattzudden som var en backstuga på Hällestas mark vid Kattsjön. De får två barn Anna Catrina 1802 och Anders 1809 och har ofta en piga eller dräng.

Under några år står torparen som skraddare i husförhörlängden och när han dör av bröstsjukdom 58 år gammal 1835 står han som f.d. sockenskraddare i dödboken.

1835-63 (28 år)

Torparen Anders Ehrnholm född 1809 (26 år gammal och son på torpet) tar över vid faderns död. Varför han har efternamnet Ehrnholm är oklart.

1801-1835	1835-1863	1863-1886	1886 -1894
Torparen Gabrielsson med familj. Han dör 1835.	Torparen Ehrnholm (son till förra torparen) med familj	Torparen A G Andersson med familj. Hustrun dör 1886.	Torparen C G Andersson (son till förra torparen) med familj
	Mor, syster och fosterson	Förra torparen med hustru	Familjen flyttar 1894. Fadern bor kvar till 1895 och dör på socknen 1896.
Piga och dräng	Piga och dräng		

Enligt tidens norm borde han heta Andersson eftersom fadern hette Anders. Hustrun Lovisa Andersdotter, född 1806, flyttade hit 1833 med sin nyfödde son Anders Petter från pigtgjänst vid Frönäs Prestgård. Två år senare får de dottern Anna Lovisa. Torparens mor och syster bor kvar och de har ofta en piga eller dräng. 1841 tar de emot fostersonen Johan Eric Nyström. Han föddes 1833 vid gården Sigtuna och blev föräldralös vid 6 års ålder. Efter två år vid Hallebro soldattorp bor han nio år vid Holmsjönäs innan han som 17-åring flyttar vidare till Söra och sen till Björnlunda. 1856 flyttar torparsonen Anders Petter (23 år gammal) till Ahlstugan där han gifter sig och samma år dör torparens mor Anna Greta 78 år. Dottern Anna Lovisa flyttar sex år senare till granntorpet Hållsta Såg och gifter sig.

1863-1886 (23 år)

Torparen Anders Gustaf Andersson, född 1830, hans hustru Anna Lotta Jansdotter, född 1833, och nyfödda sonen Carl Gustaf, född 1862, flyttar hit 1863 från Kattnäs by där Anders Gustaf var statdräng. De hade en dotter tidigare som dog vid tre års ålder. Förutom torparfamiljen bor inhyse f.d. torparen Anders Ehrnholm och hans hustru Lovisa Andersdotter kvar. Hon dör 1870 64 år gammal av ”kräftan” och han fem år senare 66 år gammal av bröståkomma. Torparhustrun Anna Lotta Jansdotter dör 1886, 53 år gammal, troligen i magkräfta enligt dödsboken.

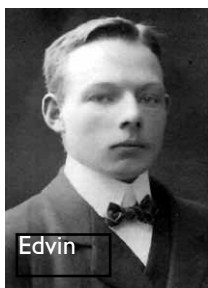
1886-94 (8 år)

Torparen Carl Gustaf Andersson (24 år och son på torpet) tar över efter moderns död. Samma år flyttar hans hustru Anna Mathilda Lindholm, född 1862, med sin tvååriga son August Hjalmar hit från Grundet. Detta torp under Ekeby som ligger vid Långsjöns västra strand var Mathildas barndomshem. Några år tidigare hade hon tjänat piga på en gård där hon blivit gravid och flyttat tillbaka hem. Ett fenomen som inte var alltför ovanligt i det gamla bondesamhället och som resulterade i att barnet benämndes oäkta.

Här vid Holmsjönäs får Hjalmar fyra syskon. Elin 1887, Edvin 1889, Erik 1892 och Ester 1893. Grundet friköptes från Ekeby Nergård av Carl Gustaf 1892 och två år senare flyttade familjen dit. Där föddes ytterligare

Elin

Edvin

Erik

Ester

fyra barn så det fanns nog fog för uttrycket ”Det är ett härjande sa’ mor i Grundet” när senare barn och barnbarn kom hem.

Vid Holmsjönäs bodde fadern kvar ett år till men sen står han skriven på socknen (65 år gammal) och dör ett år senare av urinstämman enligt dödsboken.

Hjalmar

Från 1895 är torpet tomt och marken brukas av granntorpet Hållsta Såg fram till åtminstone 1916 som framgår av Hushållningssällskapets kalender för det året. Under många år finns noteringen Raserat i kyrkböckerna.

Holmsjönäs var ett dagsverkstorp under Södertunas arrendegård Hållsta. Den årliga ersättningen för torpet gjordes i dagsverken och en del extratjänster.

Sista torparparet Carl Gustaf och Mathilda. Han kallades ofta Carl-Anders eller av de närmaste för Våran.

Enligt en beskrivning av Södertuna med underlydande gårdar och torp från 1860-talet framgår att torparfamiljen vid Holmsjönäs skulle leverera 164 mans- och 28 kvinnodagsverken och dessutom

spinna garn till ägaren. Osäkert om det var lin eller ull och hur stor mängd det var. Några grann- torp fick plocka bär i stället för att spinna vilket kanske berodde på att det inte fanns någon tillräckligt skicklig spinnare på torpet.

I torparkontraktet kunde det ingå att torparen skulle sköta om huvudgårdens stängsel under betesperioden och se till att djuren hade vatten. I ett kontrakt från ett annat Södertunatorp framgår att det var ”strängeligen förbjudit all bränvinsbränning och utminuterung af denna

Ägomätning 1881 visar torpet med dess byggnader och åkerlappar.

vara, intaga främmande kreatur på bete, härbergera Vestgöthar och inhyses folk eller antaga onödiga tjenstehjon”. Att västgötar är omnämnda kan ju bero på att man inte ville ha kringvandrande knallar i sin bygd.

Hembygdsföreningens arbetsgrupp Kulturminnesgruppen eller Torpgruppen som vi ofta kallar den letar upp torpgrunder med hjälp av gamla kartor, information från kyrkböcker, lämningar i naturen m.m. Vi sätter upp skyltar med lite information om torpen. På senare tid har vi också börjat lägga in platserna i Hembygdsförbundets system Bygdeband. Här har vi möjlighet att med text och bild mer utförligt beskriva torpen och inte minst viktigt göra dem mer lättillgängliga. Med en smart telefon kan man ute i naturen söka upp torpet och läsa om det. Sökningen kan göras via namnet på torpet eller via kartan. Under kategorin Bebyggelselämning hittar man de inlagda torpen och klickar på namnet för att läsa om platsen. Vill man gå via kartan zoomar man in platsen, klickar på hussymbolen och på länken Visa plats för att se det inlagda. Istället för den mycket översiktliga kartan kan man välja satellitbilden när man zoomat in en bit.

Gruppen består för närvarande av Ingrid Waldau, Eric Ericsson, Christer Lexell, Lars-Erik Thofelt och Sören Karlåker.

Torpet Magsjönäs – gömt, glömt och förändrat

Av Claes-Erik Bjällerud

Den 26 juni 1967 besökte jag torpgrunden Magsjönäs långt uppe på Hårbyskogen. Avsikten var att undersöka hur platsen såg ut och vilka kulturväxter som fanns kvar efter att de sista boende hade flyttat ungefär femtio år tidigare. Jag fann en husgrund med nedrasad skorstensstock,

Häradsekonomska kartan från ca 1900 visar Magsjönäs som ett levande torp med dagens reservatsgräns utritad. På den ekonomiska kartan från början av 2000-talet är Magsjönäs gömt och glömt utanför reservatsområdet.

ett öppet gårdstun och flera blommande växter som levde kvar efter torpartiden. Äppel-, plommon- och körsbärsträd vittnade om en gammal fruktträdgård och längs en sida blommade kraftiga bestånd av bondsyrén. Utefter en annan sida stod en oregelbunden rad av häckspirea. De top-piga, röda blomställningarna påminde mig genast om torparnas namn på denna härdiga växt – *tomtemyssa*. Längs husgrundens östra sida hittade jag några bestånd av malört, en gång planterade och vårdade i kökstäp-pan. Vid fortsatt strövande över det öppna området noterades flera hus-grunder, men också rester efter åkerlyckor, diken och stigar. Med hjälp av den gamla häradskartan från början av 1900-talet blev mer och mer av denna gamla torpplats synligt.

En intressant plats, värd att återkomma till!

Den 26 juni 2017 – på dagen 50 år efter mitt första besök – återvände jag till Magsjönäs med mina 50-åriga anteckningar och full av förväntan. Hur skulle det se ut denna gång, vilka växter fanns kvar, vad hade för-ändrats? I bagaget hade jag den nya ekonomiska kartan som egentligen inte antydde något om denna plats mer än namnet. Och det var ändrat: Magsjönäs hade blivit Masjönäs.

Väl framme fick jag genast svårigheter att ta mig runt i området som var täckt av kraftiga stormfällan, mest gamla tallar, alla liggande i samma riktning efter västliga stormar. Intrycket blev att få varit här sedan jag var här senast. Alltsammans verkade igenvuxet och risigt. Men snart hittade jag husgrunden tack vare den skylt som hembygdsföreningen satt upp. Tyvärr hade texten om sista boende nästan försvunnit men efter lite ansträngning kunde jag läsa att torpet funnits under åren 1786–1916 och att siste boende hette Carl Johan Olsson.

Husgrund och gårdstun 1967

Husgrund och gårdstun 2017

Ett stormskadat och igenväxt gårdstun. I bakgrunden skymtar husgrunden med hembygdsföreningens skylt

Den härdiga häckspirean ger sig inte ens efter hundra år.

Dags att leta efter 1967 års kulturväxter!

Efter viss möda hade jag bilden klar för mig. Igenväxning, stormfällan och kanske ålder hade tagit död på äppel- och körsbärsträd. Men syrenerna blommade envist vidare och små bestånd av häckspirea stack upp mellan vindfällena. Förgäves letade jag efter malörtsbestånden längs husgrunden.

Det som 50 år tidigare varit en intressant och innehållsrik plats, värd att återkomma till kändes nu bara fattig och ganska ointressant att vistas vid.

Vad är värt att bevara?

Runt om i Frustunabygden finns många gamla hus- och torpgrunder. En del är lätta att nå, andra är isolerade och svårtillgängliga. Man kan naturligtvis inte begära att varje plats ska vara intressant, hållas öppen eller bevaras för eftervärlden, men ibland borde det ändå kunna ske. Magsjönäs ligger som sagt på Hårbyskogen, som för ett par år sedan avsattes som naturreservat. Tyvärr drogs reservatsgränsen precis utanför Magsjönäsområdet. Man kan undra varför det blev så. Kanske var det okunskap, kanske ansågs platsen ointressant. Efter flera kontakter med Länsstyrelsen kunde inga svar ges, och vidare framkom att möjligheterna att utöka reservatet med Magsjönäs inte är särskilt realistiska. Vid avsättande av naturreservat av det här slaget ser man i första hand på områdets naturvärden och inte de kulturhistoriska värdena i form av t.ex. försvunna torp och torphistoria.

Till sist kan nämnas att Länsstyrelsen 2017 avsatt ett nytt naturreservat i Frustuna. Det är Vargmossarna, ett par kilometer söder om Hårbyskogen.

Och här ryms faktiskt ett torpgrundsområde innanför reservatsgränsen. Det är Märö, med ungefär samma ålder och avskilda läge som Magsjönäs. En viktig skillnad mellan de båda platserna blir att Märö nu garanteras en skötselplan.

Det innebär att platsen kommer att särskilt beaktas vid olika skötselåtgärder i reservatet. Rövning och gallring ska ske så att torplämningarna inte skadas eller förändras. Eventuell körning med skogsmaskin ska ske på tjälad mark eller under sådana väderförhållanden att markskador inte uppstår. Vidare får enskilda lämningar inte köras över eller övertäckas. Träd ska fällas ut från lämningen för att undvika släpskador och lämningarna ska grovrensas på kvistar och annat skogsavfall.

Allt detta är skötselåtgärder som Magsjönäs tyvärr inte kommer att åtnjuta.

Ruinkullen vid Sigtuna

Text och foto Hugo Montgomery

Som rätt nyinflyttad Gnestabo bläddrade jag i en bok från 2010 av J. Anund & L. Qviström om det medeltida Sörmland. Jag blev fascinerad av upplysningen i boken om en märklig ruinkulle som ger en ny inblick i Gnestas äldre historia. Först förstod jag inte var denne ruin befann sig, men sedan gick det upp för mig att den givetvis låg helt nära den gamla gården Sigtuna. Jag klättrade upp i det buskiga snåret på kullen och såg en gammal husgrund i gråsten med kalkbruk, nio meter bred och tolv meter lång.

Denna grund bestod om drygt två meter höga grundstenar som en gång burit upp en förhållandevis hög byggnad. Grunden hade utgrävts 1976 av arkeologen Hans I. Lidén som dock inte hade möjlighet att publicera sina resultat. Eftersom det inte fanns några spår av tegel, som blev ett populärt byggnadsmaterial under 1200-talets senare del, antog Lidén att byggnad-

den måste ha uppförts drygt hundra år tidigare, ungefär samtidigt med Frustuna och Kattnäs kyrkor. Några småfynd i närheten av byggnaden lyckades dock Lidén inte finna. De äldsta kyrkorna under missionstiden restes av snett stående stavar. Vi känner några sådana stavkyrkor från Norge och något enda exemplar från vårt land. Snart utvecklades dock en europeisk stenarkitektur, som skilde sig helt från den traditionella nordiska byggnadsformen med långa hallar som byggts med trästockar.

Vår ruin vid Sigtuna tillhör denna brytningsperiod då man kom att använda sten i stället för trä.

Hur skall vi tänka oss att detta stenhus en gång sett ut? Under 1200-talets början uppfördes en

Rekonstruktion av borgen vid Bårholm.

borganläggning i Bårholm några kilometer från Aspö kyrka. Den byggdes i tidens smak i tegel och bestod av ett högt avlångt hus, som hade en förborg vid stranden av Mälaren. Tegelhuset var minst två våningar hög med ingång på nedersta mellanplanet. Det var därför nödvändigt att ha en stege för att komma in i huset. Sigtunahuset såg troligen ut på samma sätt innan stengrunden på slutet av 1700-talet sprängts eller rivits.

Det finns också en beskrivning från 1600-talet av hur den gamla ruinen i Sigtuna såg ut innan huset raserats. Bakom låg intresset från kung Karl XI att dokumentera vad som fanns kvar från äldre kulturskatter i Sverige. Äldre kyrkor avritades av Johan Peringskiöld i samband med detta försök att rädda minnesmärken från äldre tider från glömskan. På grund av kungens försök att ta vara på våra traditioner sände kyrkoherden i Frustuna Johannes Jerling 1684 en rapport till sin biskop om det fanns några anmärkningsvärda byggnader från äldre tid i hans församling. Kyrkoherden ansåg att det stora huset i Sigtuna inte alls passade i den by där den vid hans tid befann sig. Denna byggnad borde från början

egentligen ha befunnit sig i ett adelsgods. I Hörningsholm och Gripsholm finns också rester av sådana borgar som frälset anlagt under medeltiden. J. Jerling antyder också att ruinen i bondbyn Sigtuna från början kan ha varit ett kloster. Uppfattningen att två nunnor, Dilla och Katta, grundlagt kyrkorna i Dillnäs och Kattnäs var spridd i församlingen. Kyrkoherde Jerling hade tydligen ingen aning om hur ett medeltida kloster såg ut, med flera byggnader runt en central gård där en kyrka var ett viktigt

På storklockan Dillnäs finns en relief av nunnan Dilla efter en omgjutning av klockan 1736.

element. Inte heller hade han tänkt på att ruinhuset i Sigtuna låg i nord-sydlig riktning, inte i väst mot öst som var helt vanligt för medeltida kyrkor. Starka lokala traditioner kan ligga bakom kyrkoherdens rapport till sin biskop att ruinerna i Sigtuna från början varit ett kloster. Dilla och Katta hade enligt en legend råkat ut för en storm på Klämmingen och sedan med möda simmat i land för att uppföra sina stenkyrkor. Hela denna berättelse om de två nunnorna bygger huvudsakligen på orden "dill" och "katt" i namnen på kyrkorna, vilket gav dem en spännande äldre historia. Det rör sig således om en ren folketymologi, som bygger på en fantasifull tolkning av namn. Fortfarande under senare delen av

1700-talet fanns fortfarande delar av den stora stenbyggnaden i Sigtuna bevarade, vilket framgår av en rapport skriven av kyrkoherden i Frustuna, G.O. Engström. Också han ansåg att byggnaden från början ingått i ett kloster.

Det finns också från medeltiden uppgifter att biskopsgården i Sigtuna utgjorde gränsen hur långt fiskerättigheterna i Sigtuna-ån sträckte sig. Enligt ett rättegångsprotokoll från 2.7 1386 bestämdes att fisket från åns mynning i Visbohammar till biskopsgården i Sigtuna tillhörde biskop Thord från Strängnäs. Det finns emellertid inga klara uppgifter att biskopen under någon längre tid haft sin bostad i denna stora stenbyggnad,

vilket betonas av Anund & Qviströms Det medeltida Sörmland. Inga daterade brev har biskopen sänt från Sigtuna. Överhuvudtaget är det osäkert om biskopen var bosatt ens i sin egen stiftsstad. Först under slutet av 1400-talet uppförde Kort Rogge det nuvarande biskopsresiden- set. Äldre är det stenhus

Erik Dahlbergs tolkning av Tynnelsö slott i *Suecia anti-qua et hodierna* som utgavs på 1700-talet.

på Tynnelsö, där kung Birger, son till Magnus Ladulås, 1304 var gäst hos biskop Isarus från Strängnäs. Under Kort Rogges tid blev detta förhållandevis enkla stenhus påbyggt och blev en mer imponerande byggnad. Tynnelsö låg också bra till när stiftets biskopar hade viktiga ärenden att utföra i Stockholm. Att vara rikskansler var en uppgift som tilldelats Kort Rogge men också några av hans föregångare.

Överhuvudtaget var de medeltida biskoparna ofta på resa, också i det egna stiftet. I sådana sammanhang följdes han av upp till tio ryttare som livvakter. I biskoparnas plikter ingick vidare att närvara vid konfirmationer. De måste också deltaga när kyrkor invigdes, eller återinvigdes, om olyckor eller våldsdåd inträffat i byggnaden. Vidare hade biskopen rätten att insamla tionde från alla församlingar i stiftet, och behövde därför visa sin makt genom sin närvaro på orten. Man kan inte utesluta att det stora, säkert omoderna huset i Sigtuna, kunde användas av stiftets ledare som förråd av livsmedel. Fisket i ån var också en stor tillgång under fastan, som under medeltiden upptog en stor del av kyrkoåret.

Varför uppfördes under 1100-talet denna stora stenbyggnad vid Sigtuna? Under ett föredrag jag höll i Frustuna Hembygdsförening för ca fem år sedan uppgav en av åhörarna att Sigtunaån var en kungsådra. De svenska kungarna hade ett speciellt ansvar för sådana vattenvägar, där trafiken inte fick hindras av kvarnar eller andra hinder för framkomlig-

heten. Längs stränderna av Mälaren bevakades också kungens intressen av mindre kastell, som till exempel vid Bårholm. Denna byggnad hade ungefär samma struktur som det betydligt äldre stenhuset vid Sigtunaån. Alldeles nedanför Vårfruberga kloster, som nygrundlagts och donerats av Birger Jarl på 1260-talet, låg en mindre befästning vid strandkanten. Stenbyggnaden i centrum av borgen hade samma format som huset vid Sigtuna. Också denna byggnad har utgrävts av Hans I. Lidén.

Kanske hade stenhuset vid Sigtuna från början haft en militär funktion, även om huset inte var starkt befästat, som förhållandet varit vid Bårholm. Biskopen i Strängnäs kunde senare utöva god kontroll över färdvägarna till Nyköping och Stockholm genom denna byggnad. Den un-

derlättade också hans egna resor i landet. Den kanske skrämmande gamla stenbyggnaden i Sigtuna utgjorde troligen, redan genom sin belägenhet vid kungsådran, en användbar viloplats för biskopen vid hans omfattande reseverksamhet utanför Strängnäs.

Mer att läsa finns i Anund & Qviström, Det medeltida Sörmland, 2010
 Christian Lovén, Borgar och befästningar i det medeltida Sverige. 1999
 Medeltida klosterliv på Fogdön – rapport från ett symposium om Fogdö och Vårfruberga kloster 2012, Strängnäs 2013

Karl Albert Blomqvist och Frustunamarschen

Av Sten Eriksson

Alla som har varit på Gnesta spelmansstämma i februari på Elektron, antingen som åhörare eller musikanter, kan inte ha undvikit att höra Frustunamarschen efter Karl Albert Blomqvist i Yttervalla. Marschen har använts

Blomqvists hus i Yttervalla

A F Bergström, Karl August Blomqvist och Carl Erik Eriksson tillsammans med prins Vilhelm.

som allspelslåt ända sedan stämman startades 1985 och spelas fortfarande. (2017)

Karl Albert Blomqvist föddes den 30 maj 1871 på gården Yttervalla, några kilometer från

Gnesta. Hans far Karl August var från Kattnäs och hans mor Stina Lotta Almgren från Frustuna socken. I familjen fanns förutom Karl Albert fyra syskon varav en var adopterad från ett barnhus i Stockholm.

De var tydligen musikaliska i släkten. Karl Albert lärde sig att spela av fadern och fortsatte senare att spela för en spelman vid namn Klas Lindkvist som bodde närmaste granne med Blomqvist i Yttervalla. Mormodern, Brita Kristina Lindkvist född i Avla by i Gåsinge, lärde honom en mängd visor. Även farfadern var spelman.

När Karl Albert var 26 år gifte han sig med Helena Albertina Engström från Petterslund. De flyttade samma år till Eskilstuna och sedan till Kjula

utanför Eskilstuna. Tyvärr blev Helena inte så gammal, hon dog 1920, 49 år gammal. I dödboken står det att hon dog av magkräfta, dvs cancer.

De hade då sex barn, fyra pojkar och två flickor. Efter fruns bortgång flyttade Blomqvist till Ärla. Han överlevde frun med 34 år och avled i Blombacka, Ärla den 29/4 1954, nästan 83 år.

Astrid Zetterberg och dottern Marianne spelar med Karl Albert Blomqvist i Ärla.

Låtarna

I början på 1900-talet påbörjade Folkmusikkommissionen ett arbete med att teckna ner de låtar som spelades runt om i Sverige.

I spetsen gick Nils Andersson och Olof Andersson m fl och de åkte Sverige runt för att lyssna på de lokala spelmännen och resultatet blev 24 delar med c:a 8 000 låtar. De blev färdiga 1940 och kallades "Svenska låtar". Södermanland hade ett eget häfte, men nerteckningen var inte klar enbart med dessa.

Nils Dencker som var folkhögskollärare på Åsa folkhögskola och spelman, fortsatte att teckna ner låtar i Sörmland och i april 1934 besökte han Karl Albert Blomqvist som då bodde i Ärla utanför Eskilstuna.

Denne spelade och sjöng för Dencker sex visor efter mormor, tre valser, två marscher och tre polskor, de flesta efter fadern. Dencker var mycket noga med att melodin spelades i rätt tempo. Därför skrev han ner hur många slag i minuten melodin skulle ha. Till exempel skulle en av mar-

Denkers originalskrift till Frustunamarschen
när han besökte Blomqvist 1934

scherna spelas med 96 slag i minuten vilket är ganska långsamt, medan Frustunamarschen (som då endast hette marsch efter fadern) skulle gå i tempot med 118 slag i minuten, som är ganska raskt.

Fler av visorna finns utgivna i häftena ”Sörmländska visor I, II och III som producerats av Södermanlands museum.

En visa som många säkert känner igen är ”Se muraren”. Melodin brukar idag sjungas runt midsommarstången och heter då Ritsch, ratsch, fili bom bom bom. I Blomqvists version, eftersom han var murare, sjunger man så här:

:/ Se muraren, se muraren, allt uppå ställningen/:

:/ Ge mig lite bruk i baljan, bruk i baljan, bruk i baljan, sten på ställningen:/

:/ Klitsch, klatsch, fili bom bom bom, fili bom bom bom,
ge mig lite bruk i baljan, fili bom bom bom:/

Ibland kunde de som tecknade ner låtarna få höra fräcka texter och då avstod man texten på grund av att den var ”grov”. Polskan Flintolle var väl inte så grov, men var den första låten Blomqvist hörde av spelmanen Klas Lindkvist.

”Presentera sörmländskt folklynne med den biten”
lär han ha sagt om Flintolle.
Texten löd så här enligt
Blomqvist:

”:/ Flintolle satt i backen
och sket, skraddaren satt och
titta/:

:/ I assele var han smockan-
des fet, och luden jämt ätter
skåssa /:”.

En av valserna efter fadern
hade namnet Skeppstavalen.

Teckning Tord Nygren

Ett eget hem i Dalen

Bertil Ekstrand berättar:

Det var ett stycke åkermark som fick namnet "Dalen" och blev ett "Eldorado" för egnahemsbyggare med möjligheten för dem som vill skaffa sig något eget för familjen. Fäder grävde sina husgrunder för hand med spett, korp och spade, men samtidigt med sinnet fullt av ekonomiska bryderier: "Ska vi ro det här i land?"

Upprinnelsen till att söka i mitt minnes arkiv var ett möte på Träffpunkten med några galanta damer med erfarenhet av livet i detta nybyggerland. Fulla av minnen från sin tid av upplevelser med man och barn, ofta med skral kassa, men lyckliga över att få skapa ett eget hem, trots att det mesta var egnahemslån. För det är ju något särskilt att få husera i tre rum och kök med egen täppa, med potatisland, dill och rabarber och en kaffetår i bersån.

Den ekonomiska kartan visar bebyggelsen 1958. Husen med röda prickar fanns där 1951.

Mitt särskilda minne i unga år av Dalen var konstigt nog en röd lada med gistna dörrar man kunde glänta in genom. Där stod Holger Lindbergs ljusgröna cabriolet, och man drömde om framtidens möjligheter, men som barn visste man ingenting om livets villkor.

Eva Löfgren berättar:

Året 1953 flyttade Gunborg och Olle Frisk in i sitt nybyggda hus i Dalen efter att ha bott i Midgård. Olle tog hjälp av släkt och vänner för att handgräva för grunden till sitt hus. Vem skulle orka det idag? Kluriga konstruktioner gjordes för att underlätta bygget. Där växte jag upp med tre systrar och jag har många goda minnen från den tiden.

Dalgatan 6 på 1950-talet

En gång när jag var liten gick jag och mamma förbi huset på berget (Enarmens gamla hus), Dalgatan 6, där Henning och Elsa Karlsson då bodde och jag sade vid detta tillfälle att om farbror ska sälja sitt hus någon gång i framtiden så vill jag köpa det av dig. Det kom han ihåg så efter alla år så fick jag köpa huset 1977 och där bor jag än idag. Så jag har bott på samma gata i hela mitt liv.

Ulla-Beth Frisk berättar:

Anledningen till att vi (min make Sven Frisk och jag) hamnade här var att vi då bodde i Vagnhärad i ett rum och kök och hade tre barn. Vi hade länge sökt en större bostad, men blivit nekade då de inte ville ha några barn i lägenheterna. När vi 1954 fick höra talas om att Svens bror Olle hade byggt 1953 och att Daga härads sparbank här i Gnesta var villig att hjälpa till med lån med goda villkor, så satte vi igång att höra oss för hos Erik Sjöström. Dessutom fanns det en byggmästare som var villig att stå för bygget om vi beställde ett monteringsfärdigt hus från Småland. Villkoret var att vi själva stod för grävning av grunden.

Den första vintern 1955 var kall och snörik när familjen Frisk flyttade in. Fortfarande 2017 bor Ulla-Beth Frisk kvar i sitt hus.

Den 1 maj satte vi spaden i jorden och sedan gick bygget igång och vi höll på hela sommaren och hösten. När det var monterat och klart invändigt kom Lars Ekstrand och hans söner, bl.a. Bertil, och målade, och till julen 1954 flyttade vi in! Det var härligt! 1955 på sommaren reveterade vi vårt hus vitt. Det var då det var så varmt. Men härligt!

Iris Lindström berättar:

Vi gifte oss 1952 i Gryts kyrka i Stjärnhov och hörde oss för om lägenhet i Stjärnhov, Flen, Björnlunda, Järna och Gnesta. Det fanns inget. Genom bekanta fick vi hyra en tvåa med vedspis i köket av arrendator Hans Joakimsson på Fastmyra gård för 50 kronor i månaden. Det fanns två kakelugnar, kallvatten och slask. Ved fick vi fixa själva. Efter ett par år fick vi höra att det fanns två tomter i

Gnesta. Vi talade med Erik Sjöström och bestämde oss 1960 för en tomt på Skillingagatan. Där flyttade vi in den 29 januari 1962. Det var mycket snö och minus 21 grader. Min man var murare och hans pappa snickare så mycket kunde vi göra själva. Tre gånger vände vi oss till skönhetsrådet i Gnesta för vi ville ha ett rött hus. Avslag, huset blev gult. Där växte våra två flickor upp.

Elsy och Helen Dolk berättar:

Vi började bygga 1953 och flyttade in på Skillingagatan 63 i april 1954. Då kom vi från ett rum i Hjortsberga. Så det blev skillnad. Det fanns många lekkamrater i området. Någon större trafik förekom inte så den

Krocket i egen trädgård

leriga gatan användes mycket för lek. Dock fanns det en lekplats där barnen samlades. På vintern hade man en plan som spolades av föräldrar och barn för skridsko- och kanåkning. På sommaren var spela kula en populär syssla. Elsy minns så väl när hon lade första stenen till grunden, ett historiskt ögonblick.

Bertil försätter:

Men Skillingavallen, Gnestas idrottsarena, var en realitet där man upplevde mycket fotboll och idrott. Som ung utan veckopeng kunde man nå gång titta sig till en tjugofemöring av morsan, det räckte till en hallon-cider, men inte till inträde så man avnjöt söndagens fotbollsmatch från berget intill fotbollsplanen.

Och jag minns Gnestas fotbollslag med profiler som "Hoggan" och Aldor Gustafsson, "Jutte" och Ernst Söderström, Joppan Dahl, Nisse, Kurt och Gunnar Granath och Tore Åkerlund och "Essman", han som alltid föll framstupa vid inkast till publikens förtjusning.

Mitt eget inträde i fotbollens värld var som back i pojklaget. Vid ett anfall lossnade min blåa gymnastiksko utan snörning och träffade en motspelare i huvudet. "Gå av plan" blev min första och sista erfarenhet av fotboll!

Som målare "att sätta färg på stan" mötte jag de flesta nybyggarna i Dalen: Valle på hörnet, Korvkurre, Trönarn, Skillingstorparn, Enarmen och Sotaren för att nämna några. Numera har väl alla hus bytt ägare flera gånger om, men minnena av den första tiden lever kvar.

Hans Dolk med sin vita Saab och eget garage

Kända profiler ur Gnestas historia

Porträttfoton Sven Leindahl

Dan Rosengren

Föddes som Kristian Daniel Rosengren i Kvidinge (Skåne) 1894. Hans far var spannmålshandlare. De var sex syskon varav Dan var yngst. Han lärde sig till bokhållare och 1917 flyttade han till Borås. 1922 gifte han sig i Kristberg (Östergötland) med Emma Dorotea. När han flyttar till Marielund i Gnesta 1934 och öppnar affär har han två döttrar med sig i boet, Ingrid och Karin. 1974 blir han änking och han dör 1989 på Nyköpings lasarett.

Affären sålde specerier och mjölk, på sommaren endast ett par timmar på förmiddagen eftersom man inte kunde hålla mjölken kall i affären. Han var medlem i Gnesta Köpmannaförening.

Affären drevs senare av Dagny och Gunnar Eriksson. Foton hembygdsföreningens arkiv.

Gustawsson, Gertrud

föddes 1905 i Högbo, Gävleborgs län, med många syskon. Hon arbetade som folkskollärare i klass 3-6, först i Sjunda och sedan i Kattnäs. När skolan där lades ner arbetade hon på Gnesta Folkskola, senare Freja, till sin pensionering. Hon fick två flickor och två pojkar med forstmästare Axel Gustawsson. De bodde en stor del av tiden i Gnesta i Sigtuna och den sista tiden på Västra Storgatan. Hon dog 1989.

Rune Nohlgren

föddes 1928 i Närke. Han kom till Gnesta 1955 och undervisade i engelska och modersmål, senare svenska, på Frejaskolan. 1981 disputerade han i engelska vid Stockholms universitet med avhandlingen "English pronunciation according to Peter Moberg and other Swedes before 1900". Från 1983 tjänstgjorde han som lektor vid Södertälje gymnasieskola. Han dog 2011 och han bodde med hustrun Tullie sista tiden på Fjällgatan.

Hilda Frisk

Föddes 1907 i Stora Tuna. Hon kom till Gnesta 1944. Två söner föddes, Sigvard och Lennart. Hon hade många förtroendeuppdrag i bl.a. kommunfullmäktige (S), kyrkofullmäktige, kyrkorådet, skolstyrelsen och var engagerad i olika organisationer och föreningar, bl.a. barnfilmklubben och VISIR. År 1959 fick hon representera Gnesta i Pojo, Gnestas finska vänort. Hon flyttade så småningom till sonen i Västerås där hon avled 2002.

Historiska kartor i Frustuna

Margareta Elg

I förra Frustunabygden skrev jag om 1600-talskartor i Frustuna och lite om lantmätarna och hur man på nätet kan hitta igen gamla kartor. Under 1700-talet och 1800-talet genomfördes såväl storskiftet som det laga skiftet och kartorna kom att se annorlunda ut. Ofta blev de vackra, rena konstverk.

Mellan 1758 och 1827 framställdes nya kartor över bland annat Hellesta 1, Hållsta 1-4, Kolke 1 och 2, Sigtuna 1 och 2, Yttervalla 1 och 2, Vackerby eller Stjärnsnäs 1-4, Västerkärv eller Kullen 1, Smedsta 1, Söra 1-3, Österkärv 1.

Bland lantmätarna märks Erik Johan Vasberg, Erik Åhrberg, Gotthard Vahlström, Anders Forssman, Gustaf Elof Sätterborg, Jonas Åhrberg, och Karl Ulrik Siefvert.

Erik Åhrberg och Gotthard Vahlström storskiftade Hållsta 1770 och Eriks bror Jonas storskiftade Smedsta 1 och Västerkärv eller Kullen 1792. Jonas var född i Valsberga 1732 och blev student 1754.

Han blev sedan informator hos bland annat slotsinspektoren Jesper Peträus för att undervisa dottersonen Jesper Gillberg.

Därefter, 1757, började han gravera bokstäver så att ”*jag fanns skicklig gravera alla namn, som stå på den första här i riket utgifna jordgloben med en fots diameter, fast jag ej fick hedern att mitt namn sattes på globen.*” Lite bittert, och man kan kanske konstatera att alla redan då inte fick credit för sitt arbete.

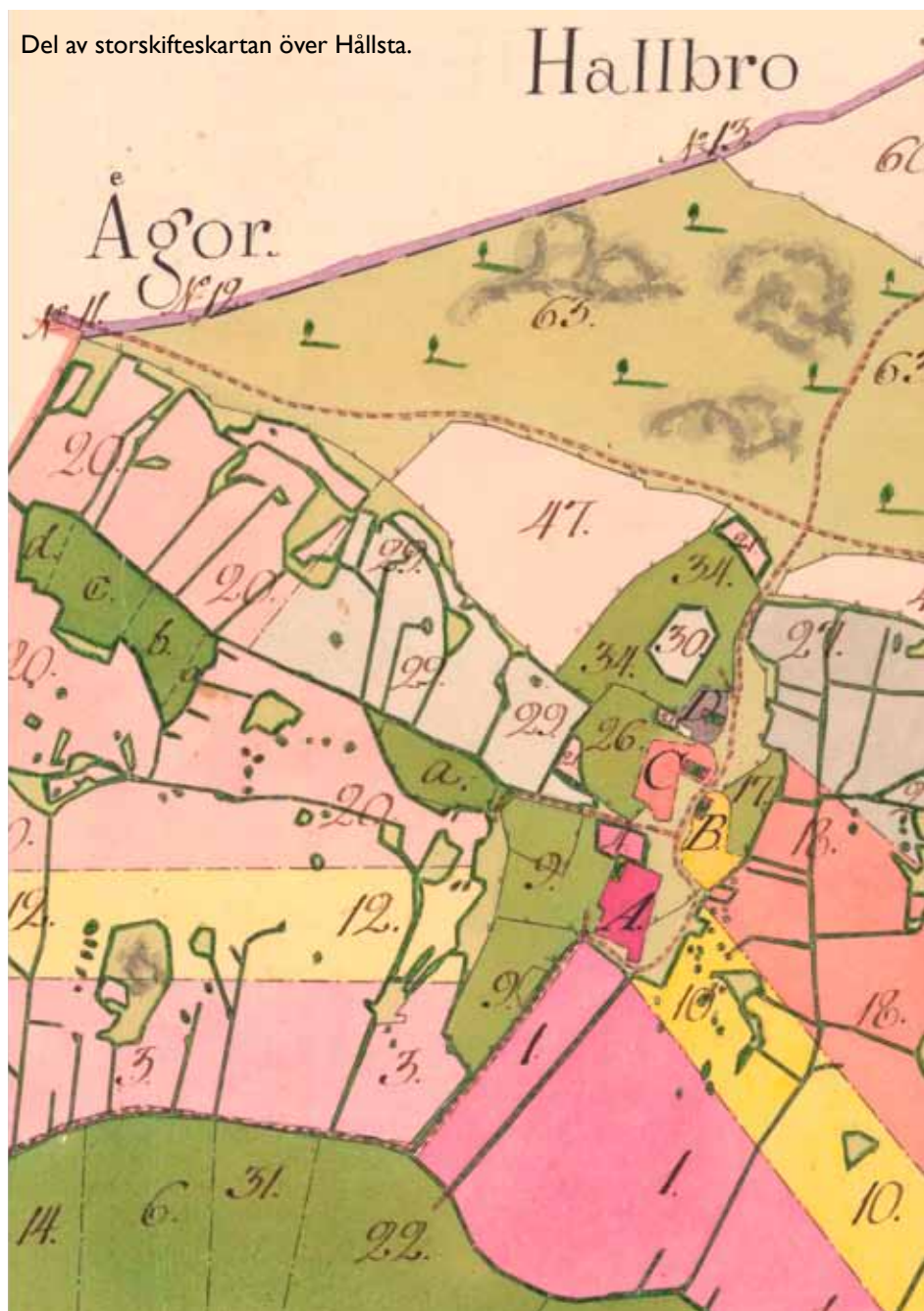
1781 blev han kommissionslantmätare. Han ägde Bråtorp i Åkers socken och var gift med Hedvig Varnberg.

Om du vill titta på kartorna på nätet så följ anvisningarna i Frustunabygden 2016.

Så här började protokollet över storskiftet i Hållsta:

År 1770 den 23 Augustii instälte sig undertecknad Lantmätaren uti Hållsta By belägen i Frustuna Soehn, Daga Härad och Södermanlands Högstingedöme, att enligt Högvärldarne Herr Högstingens och Riddarens af Kongl Norðstjerne S Dehr Abraham Örnskölds utgifna remiss företaga nu därstädes begärta Storskiftes delning.

Del av storskifteskartan över Hållsta.

Min uppväxt i Frustuna på 1940-talet

Text Bengt Nyström, teckning Tord Nygren

Min far var under fem år (1946-1951) rättare vid Stjärnsnäs gård som var en av de utgårdar som ingick i Södertuna gods vilket då ägdes av grevinnan Ebba von Eckerman. Hösten vi flyttade in i den idylliska tvåfamiljsstugan var vi fyra i familjen. Mor och far samt min två år äldre bror Arne och jag, då sex år. På gårdsplanen framför huset stod ett mäktigt oxelträd på vakt och från köksfönstret kunde man se tågen på stambanan rulla genom landskapet. Det här var ånglokens sista år.

Grannen hette Björk, en ladugårdskarl som skötte gårdens kor. Jag minns att jag kallade hans fru "tant Björk". Hon såg illa och hade starka glasögon och ibland när jag i min iver att försöka utforska fjärlar och andra insekter fick jag låna hennes glasögon för att använda som förstöringsglas. Det fick jag, för tant

Björk var väldigt snäll. Mor bad alltid tant Björk om ursäkt för att "pojken besvärar" men hon försäkrade att det inte gjorde något, "dä för bra å va nyfiken för då kommer pojken å ha nytta av längre fram i livet". Det här var innan livliga barn stämplades med bokstavskombinationerna ADHD och annat. Livet var enklare och begrepp som "busiga", "svårt att sitta stilla", "mycket livlig" användes om de barn som for runt.

Min bror Arne var livligare än alla barn i valabygden tillsammans och hade säkert fått alla alfabetets bokstäver om han utretts

av någon specialist inom skolhälsan. Arne var rikt begåvad men delade tyvärr de rikt begåvade människornas öde att vara försedd med en svag självkänsla. Han förmådde inte värna sig mot avund och elakhet.

Arne var olik mig i det mesta och våra liv styrde åt olika håll. Min barndom blev annorlunda som för alla de barn som växer upp i skuggan av rikt begåvade syskon. Jag kom att ägna mig åt för barn något udda, och i efterhand kan tyckas märkliga saker, som det att jag vid nioårs ålder

läste och fascinerades av den amerikanske generalen Douglas McArthur. Vid sängen hade jag en bild av Ignatius Loyola och mitt intresse för Mahatma Gandhi var stort. Så följde jag noga vad som hände den dödsdömde Caryl Chessman i Californien och mina udda intressen gjorde mor mycket betänksam. ”Andra ungar bygger kojor å badar eller spelar boll men du läser om amerikanska mördare va ska då bli av dej”, sa mor med ångslan i rösten.

Min bror Arnes rika begåvning inom så gott som alla områden gjorde att han stressades i jakten på att vara alla till lags och han kom att dö ensam i en litet kyffe med flaskan i hand. Jag sörjer Arne mycket även om vi bara hade ytterst få kontakter de sista fyrtio åren. Felet var ingens, livsresan blir så om man är ångslig på olika sätt och det var vårt öde. Vi kom att ärva vår mors ångest och försökte på olika sätt hantera den i det som var vår vardag. Men under barndomen sprang Arne med lätta steg och ljust sinne och genom skoltiden hade mor och far stora förhoppningar. Men så kom de svarta nätterna.

Godsets styrdes av grevinnan som ibland kom på visit till Stjärnsnäs för att inspektera hur far skötte gården. Jag gick i folkskolan (den gamla b-formen) från klass 1-6 i Framnäs skola och i 5-6 under den legendariske kantor Olsson, i folkmun ”Not-Olle”. Det var en sträng lärare som utdelade snabba örfilar men hade glimten i ögat och besatte en bisarr humor. Jag uppskattade honom och blev på något märkligt vis lite av hans favorit och råkade aldrig ut för hans vrede.

När jag med grå stänk i håret en sommar återvände till den ”bygd där barn jag lekt” (Heidenstam) kom en äldre man fram till mig och sa ”visst ä du Nyby-Karins pojke å visst var det du som fråga den där upptäcktsresanden hur di koka mänsker på Borneo”. Den äldre mannen skrattade gott. Minnesbilderna läser vi olika och det som för lilla rara mor framstod som oerhört pinsamt och gjorde att hon nästan ”fick skämmas ögonen ur sig” hade i den äldre mannens minne förvandlats till en lustig historia.

Så här var det. På hemvägen från skolan fick jag syn på en affisch som informerade om att det på onsdagskvällen skulle komma en upptäcktsresande och visa en film om Borneo. Jag hade läst om att det på Borneo fanns kannibaler. Mot att jag lovade hämta in ved hela veckan fick jag mor att lova att vi skulle gå dit. På Framnäs skola på onsdagskvällen var

det väl 8-10 personer som hade letat sig dit. Upptäcktsresande var en man på andra sidan 70 som med knarrig röst och ordval som doftade forntid berättade om "huru de primitiva infödingarna vars ovana vid främlingar var stor men de vore vänligt sinnade och visade stor glädje när vi gav dem för oss värdelösa glaspärlor som gåva och de gingo helt nakna". Så visade han en raspig film med män som bar stora pilbågar. När filmen var slut undrade föreläsaren om någon hade frågor och efter en

stunds tystnad räckte jag till mors förskräckelse upp handen och frågade om kannibalerna på Borneo använde vanliga kastruller när de kokade människor till mat. Var det som när mor lagade kalops eller hade de gula emaljerade kärl som moster Tora? Mor blev eldröd i ansiktet och kippade efter andan men upptäcktsresanden låtsades inte höra frågan. Bland åhörarna fanns bokhållaren vid godset och även den stränge kantor Olsson vilka bägge enligt vad mor senare berättat vred sig av skratt. Mor, som var illröd i ansiktet, tog mig hårt i handen och drog ut mig ur sexans skolsal och min annars så rara mor stormskällde på mig hela vägen hem.

"Du borde veta hut ge dej te å skämma ut din stackars mor på det här viset". Väl hemma fick far lyssna till mors upprörda redovisning av kvällen. Far såg road ut och småskrattade vilket fick mor att bli ännu mer upprörd. "Jag vet inte va dä ä mä honom för han gav sej te å fråga den där upptäcktsresanden om di kokar mänsker i rostfria kastruller eller va di har för gryter så i morron ä dä jag som cyklar te tant Greta å hör efter mä henne om han ä som han ska i huve". Så blev det och mor cyklade till Vala och tant Greta (legendarisk lärare vid Framnäs) på kvällskanten dagen efter och hon visste ge mor ett besked hon redovisade för far på senkvällen.

"Tant Greta sa te mej att Lill-Bengt som ho kallar honom har en speciell begåvning och jag behövde inte va orolig för han kommer säkert te klara sej bra framöver. Om dä kan va dä där läsandet som ställer te dä i huve på honom".

Det hände i Gnesta år 2017

Sten Eriksson

Januari. Tennisklubben vill ha en utebana vid nya sporthallen vid Hagstumosse. Handikappad fick avslag på färdtjänst på grund av innehav av egen bil. Flera synpunkter på detaljplanen för idrottshallen vid Hagstumosse. Kommunen varnar för oseriösa sotare. Boende på Plogvägen vill inte ha flerbostadshus som stör utsikten. Jakthund dödad av en varg i Sjundareviret. Kommunen vill utveckla fritidsverksamheten vid Klemmingsbergsbadet. Det finns fler anställda på Systembolaget än på Polisen i Gnesta. Dyrt att beställa taxi i Gnesta, enbart framkörningen kosta 500: -. Coop Gnesta fick avslag på hemsändningsbidrag, ligger för centralt. Lantbrukare i Gnesta anmäld av länsstyrelsen för brister i djurhållningen.

Februari. Deltidsbrandmännen överväger att säga upp sig pga dåliga avtal. Medborgarförslag att sätta upp elektroniska övergångsskyltar på Västra Storgatan. Etablering av vindkraft i Ånhammarsområdet stoppas av kommunerna Flen och Gnesta, för stora ingrepp i naturen. 25 år sedan Gnesta frigjorde sig från Nyköping, delningen bara positiv. Gnestas isar är perfekta för långfärdsåkning. Ingen entreprenör har anmält sig att driva Klemmingsbergsbadet. Den från 2005 morddömde i Gnesta har fått tidsbestämt straff och kan bli villkorligt frigiven 2019. Sportbutiken Intersport läggs ner pga för dålig lönsamhet. Efter över 500 namnunderskrifter stöder kommunen förslaget om gång- och cykelväg Björnlunda-Gnesta. Kvinna hotade polis med knivar, blev skjuten i benet, anklagas för mordförsök.

Mars. Lions club Gnesta vill göra ett minnesmärke över Gnesta-Kalle vid hembygdsgården i höst. Ölprovning i Gnesta rönste stort intresse. Scoutstugan på Jagbacken eldhärjad, varför är oklart men den kommer att återställas. Ovårdat hus på infarten skämmer Gnesta. Lantbrukare har fått olika förelägganden sen våren 2017 men ännu inte åtgärdat. Bingon på Elektron kan fortsätta, större pottor lockar. Kund frågade om massören hade ”happy ending”! Föreningen Gnesta vattentorn öns-

kar sponsorer för att göra tornet anpassad till fler besök. En ny infart vid Österkärv kommer inte att bli rondell. Boende vid Sigtunavägen oroliga för en ökad trafik till nya idrottshallen.

April. 11 procent av företagarna i Gnesta är kvinnor, det högsta i länet. Att spotta grannen i ansiktet gav kvinna 40 dagsböter. Gnesta bäst på att panta i Sörmland. Polisen utreder i samarbete med Södertäljepolisen upprepade gräsbränder, två 17-åringar anhängna som hörs om sex olika bränder. Den jägare som sköt en varg i Sjundareviret kommer att åtalas för grovt jaktbrott. Förslag att endast använda svenska språket på fritidsgården Chill i Gnesta. 36 bostadsrätter på Frönäs gärde sålda på rekordtid. Ingen entreprenör vill ta hand om Klemmingsbergsbadet.

Maj. Gnestas vaktmästarelöner i topp i landets kommuner. Gnesta kommun gör stora satsningar på gång- och cykelvägar. Kommunen kommer att driva Klemmingsbergsbadet i egen regi och kontantlöst. Radhus, flerbostadshus, skola och förskola planeras på Södra Frustunaområdet – väster om Mariefredsvägen. Planerad bebyggelse mellan Sigtunavägen och väg 57 får nej från Sörmlands museum, är en del av kulturlandskapet. Länsstyrelsen har gett ett slutgiltigt nej till vindkraft vid Ånhammar. I kommunen jobbar 839 personer, 90 % kvinnor, medelåldern 47 år. Badplatsen vid Frösjöstrand invigd. Gott om sommarjobb för ungdomar i Gnesta.

Juni. Gnestadagen slutade i tragedi – tivolianställd man omkom i karusellolycka. Kommunen glömde att skicka faktura – i 18 år! Brännvinsbränneri till salu i Gnesta. Försvunnen kvinna i Gnesta hittad välbehållen efter stor sökinsats. Nytt äldreboende på Frönäs klubbhus för 120 miljoner, även tvåvåningshus på Åkervägen kommer att byggas. Gnesta kommer att få nytta av Ostlänken spår kommunen och företagarna. Klemmingsbergsbadet öppnat, campingstugor och kiosk uppfräschade. Restaurangverksamheten i Stora Hotellet i Gnesta är slut, lokalerna blir kontor eller affärer. Kommunen planerar ca 1 000 nya bostäder i Frönäs, Frustuna, Vackerby trädgårdsstad, centrum och Österkärv. Prognos talar för att kommunen har 14 400 innevånare år 2030. Överambitiösa telefonförsäljare av fiber sålde anslutning mot kundens vilja, Telia beklagar.

Juli. Premiärbadet vid Frösjöstrand får godkänt, vattnet helt ok. Frustuna

församling har fått miljödiplom för bevarande av miljön. Gnesta båtklubb har sluppit båt- och motorstöder genom ett effektivt vaktssystem. Gnesta-Gåsinge taxi söker nya ägare efter nästan 40 års verksamhet. Föreslagen surströmmingsfest på bryggan till Frösjöstrand avslogs av kommunen. Torkan gör att kommunen utfärdar vattningsförbud. Man fick böta 5 000 :- för att ha klottrat

på stationshuset i Gnesta. Ekobönderna Curt Rehnström och Louise Mörner satsar på solceller. Färgvalet på nya husen på Frönäs-gärde ifrågasätts. Ötillverkningen som slutade 1963 har uppstått i form av "Södermännen".

Augusti. Svårt att få verksamhetstillstånd för Liljedalshemmets lokaler. 20-årig Gnestabo misstänkt för våldtäkt i Nykvarn. Ungdomar från Gnesta fick prova crossåkning under ordnade former. Scouter från Gnesta på Jamboree i Kristianstad. Utredning visar på en del brister efter tivoliolyckan där en person dog. Gnestaungdomar väljer gymnasieskolan i Nyköping i första hand, sedan Södertälje och Stockholm. Gnestabo tog simborgarmärket för 50:e gången, 2016 var det bara 32 personer som gjorde detta. Gnesta har fått tillstånd att bygga ny förskola vid Dansutskolan.

September. Man i Gnesta åtalas för att ha skjutit en varg i Sjundareviret. Coop i Gnesta har högst antal ekologiska varor i länet. Gnesta kommun vill inte kosta på en hundrasthage. Pendlare önskar flera P-platser, men kommunen anser att de befintliga räcker. Antalet skuldsaneringar har ökat från en till 12 personer från förra året. Filmstudion i Gnesta är populär och man kan kanske tvingas avvisa nya medlemmar. Första spadtaget är taget för äldreboendet "Strandhagen" på Frönäs. Gruvbolag har fått tillstånd att leta mineraler vid Alsgruvan, trots protester från kommunen och kringboende. Nya regler för parkering på gator, bl a runt Frejaskolan. 200 miljoner läggs på upprustning av väg 57 från Gnesta.

Oktober. Facebookgrupp, namninsamling, medborgarförslag och studiecirkel önskar alla en gång- och cykelväg till Björnlunda, Trafikverket bestämmer. Asfaltering av gång- och cykelvägar runt Frejaskolan är avslutade. Kommunfullmäktige klubbade att det ska byggas 100-150 nya bostäder varje år. Företag vill öppna bensinstation i korsningen Östra Storgatan-Ågatan, men kommunen är tveksam till att lämna tillstånd.

Stökiga 11-15-åringar härjar i affärer och bibliotek men polisen har läget under kontroll. Boende på Slåttervägen har fått avslag på alla protester mot att få flervåningshus till grannar. Markanvisningstävlan utlyst för byggherrar inför planering av den nya stadsdelen ”Vackerby trädgårdsstad”.

November. Överklagan mot sporthallen vid Sigtuna avslås. Höstlov döps om till läslov av många. Förening satsar på att hyra ut Stora hotellets lokaler. Pålningsarbete vid Frösjön gör uppehåll för att skona förskolebarnens öron. Gnesta kommun räknar med ca 13 miljoner i vinst för 2017. Arbetsmiljöverket tycker att personalen vid biblioteket har för många olika sysslor. Stort intresse för solenergi i Gnesta, kyrkan satsar och flera bostadsrättsföreningar. Rånare fick dåligt samvete, anmälde sig själv efter tre år. 30-åriga företaget Rekal ökar sin produktion, 140 av landets 290 kommuner är kunder. Den hyrläkare på Vårdcentralen som tafsade på en patient har fått sluta.

December. Kommunen satsar på bättre belysning vid återvinningsstationen vid Stopp. 10 miljoner extra satsas på skolan 2018. 75 miljoner investeras i vatten- och avlopp. Gratis Wifi på många kommunala platser i Gnesta kommun. Ny vargvalp har fötts i Sjundareviret. G W Persson är sur på Gnestapoliserna – är aldrig där, Lotta Thyni, gruppchef, svarar: kolla våra öppettider! Överklagandet av detaljplanen för nya sporthallen vid Hagstumosse avslogs i högsta instans. Planer finns att bygga en ekoby norr om Gnesta med 18 giftfria, energisnåla hus i naturmaterial. Holmsjöskogen i Gnesta kommun förklaras som naturreservat av Länsstyrelsen. Klartecken för byggstart av ny förskola på Dansut planeras klar i augusti 2018.

Hyr lokal i hembygdsgården

Ringvägen 8, 646 35 Gnesta

Gästgivaregårdens lokaler på nedre våningen är mycket lämpliga för t.ex. sammanträden, olika slags evenemang samt familjefester etc. Köket är utrustat med porslin och bestick för mat- och kaffeservering. Matlagning är dock inte tillåtet.

Ottorummet tar max 30 personer.

Amandarummet tar 10 personer.

Hyreskostnader

Ottorummet fyra timmar 375:-, Amandarummet fyra timmar 375:-.

Ottorummet heldag 575:-, Amandarummet heldag 475:-.

Hela bottenvåningen (Ottorummet, Amandarummet och köket) 875:-.

I samtliga kostnader ingår tillgång till köket med dess utrustning. Om städning av lokalerna efter användandet önskas tillkommer 200:-

För bokning gå in på föreningens hemsida (www.hembygd.se/frustuna) och klicka på *Hyr lokal*.

Som medlem i Frustuna hembygdsförening är du också ansluten till den regionala organisationen **Södermanlands hembygdsförbund** och det nationella **Sveriges hembygdsförbund**.

På deras respektive hemsidor kan du ta del av vad de erbjuder dig som medlem i Frustuna hembygdsförening.

www.hembygd.se/

www.hembygd.se/sodermanland

Gästgivaregården (Uppgården) som den såg ut före 1950-talet då kommunen blev ägare. 1968 togs gården i bruk för hembygdsföreningens verksamhet. Idag finns endast kvar den vita byggnaden samt den röda byggnaden närmast intill. Undre bilden visar hur hembygdsgården ser ut 2017.

Gästgivaregården (Uppgården) som den såg ut före 1950-talet då kommunen blev ägare. 1968 togs gården i bruk för hembygdsföreningens verksamhet. Idag finns endast kvar den vita byggnaden samt den röda byggnaden närmast intill. Undre bilden visar hur hembygdsgården såg ut 2017.

